



ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԵ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 19, 1902

ԹԻԻ 16

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երեւ
Երանի՝ Անթիւնեւուն	137
Եռայարկ Տուն	137
Յարակարծեք	137
Կրօնական Լուրեր	138
Տեկին Ուր	139
Մարտիի Վերջին Մեծագործութիւնք	139
Հարբուիի Դարմանում	140
Չափազանց Հանգստին Վտանգք	140
Չատիկի Քարոզ	140
Ազդ	142
Հանգէս Քաղաքական	143
Դրամական	144

ԱԻՅՏԱԲԵՐ ՇԱՐԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է մայրաքաղաքիս եւ գաւառներու համար կանխիկ 30 դան. արծաթ, օտար երկիրներու համար 4 1/2 տոլար, կամ 6 շիլին, կամ 7 3/4 Ֆրանք: Մեկ բերքի գինն է 30 փարա: Ամսաբերքին տարեկան գինն է 6 դան. ամէն տեղւոյ համար. թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Տր. Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝ առ Տր. Հ. Ք. ԿՐԻՆ, Ամերիգան խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միտիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՕՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏՆՕՐԷՆ-ԻՄԲԱԳԻՐ

ԵՐԱՆԻ ԱՆՕԹԻՆԵՐՈՒՆ

Հոգիները, յորմէհետէ իրենցմէ առաջինը գիտակից եղաւ երկրի վրայ իր գոյութեան, միշտ անօթի են: Եւա, դրախտին բոլոր գանձերով չըջապատուած, ուրիշ բանի մը պէտք զգաց և գիտցաւ թէ ուրիշ բան մը կ'ուզէր, ապա թէ ոչ փորձիչին խօսքերը զօրութիւն պիտի չունենային:

Յայնմհետէ մարդոց որդիները կը մեղանչեն անօթութեան համար, այսինքն ոսկիի, համբաւի, սիրոյ, և սրտին նուազեալ ցաւը բուժել ու անոր տենչերը գոհացնել խոստացող բանի մը համար: "Անօթութիւնը չարիք է," կ'աղաղակենք, "ու չենք կարող անոր կրծող մաշող ցաւին դիմանալ:" Եւ մինչև որ ֆրիստոս եկաւ, չեղաւ մէկը որ այնպիսի տարօրինակ խօսք մը խօսէր որպիսի է "Երանի անոնց որ անօթի են:" Բայց միանգամայն մէկգի ըրաւ նա բոլոր կե-

ղևները, որոնցմով անօթիները կ'աղաւտէին անհանգստութեան ներքին աղաղակը հանդարտեցնել: Եւ ցոյց տուաւ միակ բանը որ կարող է յագեցնել: "Երանի անոնց" որ անօթի ու ծարաւ են արդարութեան:

Գոհ եղէք ուրեմն որ երկրաւոր ոչ մէկ բան բոլորովին կատարեալ կը թուի, որ երկրաւոր ոչ մէկ պարգև կարող է բոլորովին լռեցնել սրտին անօթութեան աղաղակը: Կշտացնող բանը երկրէն դուրս կը գտնուի և երկրի վրայ մեր անօթութիւնը ապացոյց է թէ մենք ժառանգ ենք Հօր Աստուծոյ տան ճոխութիւններուն:

ԵՌԱՅԱՐԿ ՏՈՒՆ

Ամէն մարդ, կ'ըսէ նշանաւոր Պատուելի մը, եռայարկ տան մը մէջ կը բնակի: Ստորին յարկը մասամբ ստորերկրեայ է: Հոն կ'ուտէ և կը խմէ: Իր ֆիզիքական բնութիւնն է այդ: Շատեր այս յարկէն բնաւ չեն ելլեր: Հոն կ'ապրին, կը մեռնին առանց երբեք վերի յարկերը մտնելու: Երկրորդ յարկը առաջինին վրայ կը բարձրանայ: Անոր պատահաններուն առջև ընդարձակ տեսարան մը կը պարզուի: Աւելի առատ լոյս կ'առնէ այն և աւելի մաքուր օդ ունի: Մարդուն իմացական յարկն է այս: Ոմանք յաճախ կ'երթան երկրորդ յարկը և թէև չեն լքաներ ստորնայարկը, գըլխաւորապէս ուտելու իբրև վայր կը գործածեն զայն: Ապա կայ երրորդ յարկը: Ամէնէն բարձրն է այս: Հոս կայ լաւագոյն օդ, լոյս և տեսարան: Հոգևոր յարկն է այս: Քիչեր կ'ելլեն հոս, Շատերու այս յարկին միակ բնակիչները փոյի ու սարդի ոստայններ են, մինչդեռ տան ամէնէն ընտիր մասն ըլլալու էր այն: Իմաստունը ստորնայարկը և երկրորդ յարկը չլքանելով հանդերձ ամէնէն աւելի կը սիրէ երրորդը և շատ ժամանակ կ'անցնէ հոն:

"Եւ ինքը խաղաղութեան Աստուածը ձեզ բոլորովին սուրբ ընէ, ու ձեր բոլոր հոգին ու շունչը և մարմինը անարատ պահուի մինչև Տէր Յիսուս Քրիստոսի

գալու ատենը: Հաւատարիմ է ան որ ձեզ կանչեց, որ ինքը պիտի կատարէ ալ:"

ՅԱՐԱԿԱՐԾԻՔ

Ընդհանուր գաղափար մը կայ թէ մարդս իր բնութիւնը կը յայտնէ այն խստութեամբ որով կը գատէ ուրիշներու արարքները: Չենք կարող ըսել թէ ինչպէս ծագում առաւ այս գաղափարը: Գլխովին յայտնի է որ ինչպէս ողջմտութեան վճիռներուն նոյնպէս և Սուրբ Գրոց պարզ վարդապետութեան հակառակ գաղափար է այս: Ամէնօրեայ դիտողութեամբ ապացուցուած է թէ ամէնէն շատ թերութեան տէր մարդիկ ամէնէն խիստ քննադատներն են, և թէ ամենայն հաւանականութեամբ անոնք ամէնէն աւելի խստութեամբ կը պախաւրակեն ճիշտ այն պակասութիւնը որմէ իրենք անմասն չեն:

Ապակեայ տուններու մէջ բնակողները քար նետելու չեն, բայց այդ է անոնց գլխաւոր զբաղումը: Ստախօսը Հաւատար թէ ճշմարտախօս կը գտնուի: Գողը Հաւատար թէ հաւատարիմ կը գտնուի: Չեղձաբարոն Հաւատար թէ մաքրաբարոյ կայ: Մեր Տէրն անձամբ ցոյց տուաւ կեղծաւորութեան այն աննման պատկերը, ուր աչքին մէջ գերան ունեցող մէկը ժուրթեամբ կ'աղաւտի չիւզ փնտուել իր եղբօրը աչքին մէջ: Կրնանք երբեք մոռնալ անոր անմահ վճիռը, "Կեղծաւոր, առաջ քու աչքէդ գերանը հանէ, ու ետքը պարզ պիտի տեսնես եղբօրդ աչքէն չիւղը հանելու:"

Չերմեռանդօրէն կ'աղօթենք որ, եթէ երբեք միւրրինք ուղղութեան շաւիղներէն, չիյնանք երկբայելի համբաւի տէր դատաւորի մը ձեռք: Եւ բոլոր սրտով կ'ուրախանանք որ վերջին օրը պիտի ներկայանանք Անոր, որ բացարձակապէս անարատ է և մեղքէ զերծ: Սրբութիւն և գորով զուգընթաց են: Կեանքի պայքարներու մէջ յաջողութեամբ պսակուածները միայն կարող են խորին ու սուր կարեկցութիւն ունենալ չյաջողածներուն ու ինկածներուն համար: Ք

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Քրիստոնեայ ուսանողներու հոգեւոր մեծագոյն համաժողովներէն մին եղաւ Քաւառայի Թորոնթօ քաղաքին մէջ գումարուածը, որ Մարտ 3ի երկուշաբթի օրը վերջացաւ։ Գրեթէ չաքաթ մը Միացեալ Նահանգներու եւ Քաւառայի բոլոր գոլէճներէն եւ աստուածաբանական ճամբարներէն 2,800 աշակերտներ եւ աշակերտուհիներ ամէն օր դումարեցան ի նկատ առնելու համար ինչ որ իրենցմէ կը պահանջէ օտար առաքելութեան գործը։ Հանդիսականներէն մին կ'ըսէ, «Աշխարհ երբեք տեսած չէ Քրիստոնեայ ուսանողներու ժողով մը, որ ասոր հետ կարենայ քաղաքապետի մեծութեամբ, իմացականութեամբ, յարանուանական յարաբերութիւններու մասին լայնմտութեամբ եւ միսիոնարական նպատակի մասին որոշ ու յստակ գաղափարներով»։ Ատենապետը երբեք չաշխատեցաւ կամ չփափաքեցաւ որ կեանքի գործին որոշումը փութացնեն անոնք, բայց ինչպէս կ'ըսէ նոյն ականատեսը, «ասկէ հինգ, տասը, տասնընինգ տարի ետքը շատերն աստուածաբանութեան այն անհոգ ու երջանիկ ուսանողներէն, որոնք Թորոնթօ քաղաքին հազիւ հազ ըմբռնելով սոյն Քրիստոնէական հաւաքման նշանակութիւնը, նոյն այն հաւաքման հետեւեալը պիտի գտնուին Ափրիկէի խորքերը, Մայագոյն Արեւելքի վաղեմի քաղաքները, հեռակայ կղզիները, ու պիտի քարոզեն, սորվեցնեն ու կեանքով իսկ պատկերացնեն Քրիստոսի աւետարանը»։ 3,000ի մօտ աստուածաբանական ուսանողները որոնք ներկայ էին՝ երեք չորս հարիւր ուրոյն հաստատութիւններու կողմէ եկան իբրեւ պատուիրակ, եւ իւրաքանչիւր պատուիրակութիւն սոյն ժողովին ազդեցութիւնը տարաւ իր ընկերակիցներուն, ժողովներուն ատենապետն էր Մր. Մոթ, որ դեռ նոր վերադարձած էր իր ծափոն, Չին եւ Հնդկաստան ուղեւորութենէն։ Անոր եւ ուրիշ փութաշան ու հոգեւոր մարդոց առաջնորդութեամբ ժողովներուն հոգեւորութիւնը շատ արծարծեցաւ, եւ թէեւ հազարաւոր ժողովականներուն մեծամասնութիւնը երբեք օտար երկիր պիտի չերթայ, անոնք աւելի խորապէս պիտի չահագորդուին ուրիշներու ձեռամբ կատարուած միսիոնարական գործին եւ աւելի խորապէս պիտի զգան թէ պարտին զմարդիկ իրենց մեղքերէն փրկելու համար ուղիատիլ, ո'ւր ալ գտնուին իրենք, թէեւ համաժողով եւ կաճներուն ստուար մեծամասնութիւնը դեռ աստի էին, յաճախ ուղեւորներ լսեցին փորձառու միսիոնարներէ եւ հասուն տարիքի տէր ուրիշ անձերէ։ Հնդկաստանի Մթոտական եպիսկոպոս Թոպրըն՝ երկուստարգ միսիոնարներու խրատ մը տուաւ, որ ամէն Քրիստոնեայ մշակներու օգտակար է։ «Մի խօսիք, մի քարոզէք» ըսաւ, «կռապաշտութեան դէմ, նաեւ մի ծաղրէք զայն»։ Եթէ կարենայի ջնջել մէկ քանին այն քարոզներէն զորոնք ես առաջները կը խօսէի, ուրախ պիտի ըլլայի։ Սովոր էի պարծիլ թէ կրնայի երկու ժամ վիճիլ մեր կրօնքին հակառակորդ ուսեալ անձերու հետ։ Բայց կը ցաւիմ հիմա։ Հիմա կ'աշխատիմ պատմել Քրիստոսի սէրը, Անոր փրկարար կարողութիւնը, պատմել թէ ո'ւր պիտի տանի զիս երբ կեանքի ճամբորդութիւնս վերջանայ, եւ կալկաթայի հրապարակներուն վրայ քարոզէս ետքը կըրկին կրկին ըսած եմ, Այս է ճշմարտութիւնն ինչպէս կը հասկնամ ես եւ, մինչ կը խօսէի ձեզի, Աստուած ներգործեց ձեր սիրտերուն մէջ։ Հնեգործեց՝ Ուղիղ վարդապետութիւնը

քիչ կարեւորութիւն ունի, եթէ միսիոնարը չկրնայ սիրոյ պատգամ մը տանիլ»։ Ուսանողներու կրօնական այն կամաւոր շարժումէն ի վեր որ 1886ին սկսաւ՝ աշխարհի աւետարանման համար իրենց պարտականութիւնը ի նկատ առնել ուխտած ուսանողներէն 1,933 հոգիներ Ամերիկայէ օտար առաքելութեան դաշտեր գացած են։

Մր. Մոթ ձեռնարկած է Քալիֆֆէլէնթիֆի մէջ հրատարակել իր նոր ճամբորդութենէն քանի մը տպուորութիւններ։ Մին սա է թէ Պուտտայականութիւն, Թաօականութիւն եւ Պրահմանականութիւն սկսած են իրենց ազդեցութիւնը կորսնցնել կրթուած մարդոց վրայ եւ թէ Քրիստոնէութիւնը սկսած է աւելի մեծ յառաջդիմութիւն ընել ուսանողներուն քան ուրիշ դասակարգերու մէջ։ Թոքիօաբնակ Մր. Քազաքի ըսած է անոր թէ Ճափոնի եկեղեցիներուն աւետարանական վերջին շարժման միջոցին ունկնդիրներուն լման եօթը տասներորդը այր էին, եւ թէ վերջերս Քրիստոնէութիւնն ընդունելու դիտաւորութիւն յայտնողներուն չորս հինգերորդը երկուստարգ էին, որոնք կ'ամտակաւին կ'ուսանէին կ'աղեւ վերջերս ուսանող էին։ Քրիստոնեաներուն համեմատութիւնը Ճափոնի կառավարական բարձր վարժարաններուն մէջ անգամ չատ աւելի է քան ոչ դաստիարակուածներուն մէջ։ Չինու մէջ, թէեւ գոլէճները համեմատաբար աւելի քիչ են, Քրիստոնեայ ուսանողներու թիւը աւելի մեծ է քաղաքապէս։ Նմանապէս ի Հնդկաստան, ուր օրինակի համար Մատրասի համալսարանին շրջանաւարտներուն տասներկուքէն մին Քրիստոնեայ է, թէեւ նահանգին բնակիչներուն քառասունէն մին միայն Քրիստոնեայ է։ Մր. Մոթ տարբեր յարանուանութիւններու առաքելութիւններուն մէջ հոգեւոր միութեան ու գործակցութեան ոգիին աճումը կը յիշէ իբրեւ ուրիշ բան մը որ տպաւորութիւն գործած է իր վրայ, նաեւ կը բացատրէ հիմերն իր այն համոզման թէ Քրիստոնէութիւնը ամուր հաստատուած է երկիրներուն մէջ ուր ինք այցելեց եւ թէ պիտի ապրի ու տարածուի այն իբրեւ ինքնասփիւռ զօրութիւն, եթէ միսիոնարներն հեռանան։ Կը յիշէ երեք երկիրներուն ալ բնիկ հովիւներէն քանի մը զօրեղ մարդիկ, նաեւ միսիոնարական գործը զոր նոնք կազմակերպած են, ինչպէս Ճափոնական եկեղեցիներու առաքելութիւնն ի Ֆորմոզա։

Ամերիկայի Բողոքական Եկեղեցւոյ աստուածաբանական ճամբարներուն երկուքը սարկաւագուհիներու կրթութեան համար մասնաւոր պատրաստութիւններ տեսան եկեղեցիներու եռամեայ խորհուրդին՝ վերջին գումարման ժամանակ յայտնուած սա փափաքին համաձայն թէ ժողովը ձեռնարկէ պիտի համակրի ոեւէ տնօրինութեան, որու նպատակն ըլլայ մասնաւորապէս կրթիլ երկար ատենէ վեր չգործածուած այնպիսի ոյժեր, որոնք էական են Աստուծոյ թագաւորութեան արագ ու աւելի շատ ընդարձակման համար։ Բողոքականներուն մէջ ամէնէն առաջ Լուտերականները վերահաստատեցին Նոր Կտակարանի ժամանակները գոյութիւն ունեցող սարկաւագուհիներու կարգը, եւ տասը տարի առաջ Գերմանիոյ մէջ 8,500 սարկաւագուհի կար, առանց հաշուելու ուրիշ սարկաւագուհիներ որոնք Ամերիկայի եւ ուրիշ տեղերու Լուտերական եկեղեցիներուն կը վերաբերէին։ Եպիսկոպոսական եւ Մեթոտական եկեղեցիներն ալ վերահաստատեցին այն հին կարգը, եւ Բողոքական

աշխարհի բոլոր եկեղեցիները կը տեսնեն անոր առաւելութիւնները։ Մասնաւոր գործը, որու համար պէտք կը զգացուի հոգեւոր մշակներու այս դասակարգին, հովուական այցելութիւն է, մասնաւոր այցելութիւն ժողովըրդեան աղքատ կիներուն եւ այնպիսիներու՝ որոնք բոլորովին զանց կ'ընեն եկեղեցի յաճախել։ Սգաւորները միսիոնարելով, հոգեւոր եւ ներգութիւններու ենթարկուածներուն կարեկցելով եւ սիրազեղ սրտէ մը թելադրուած հոգեւոր ու բարեկամական օգնութիւններ մատուցանելով սարկաւագուհիները կրնան Քրիստոնէական ազդեցութիւն մը տանիլ այնպիսի տուններ, որոնք առանց այս տնօրինութեան ոչինչ պիտի գիտնային մեր օրհնեալ կրօնքին վրայ։ Եւ այս կերպով մեծ օգտակարութեան ասպարէզ մը կը բացուի ամէն անոնց առջեւ, որոնք Քրիստոնէական աշխատութեան յարմարութիւն եւ փափաք ունին։ Սարկաւագուհին յատկապէս կը ձեռնադրուի։ Ծառ եկեղեցիներու մէջ ալ կը կրէ յատուկ դքստ մը որով կը ճանչցուի։ Այս պաշտօնին յատուկ կրթութիւնն առնել ու գործերը 25էն 35 տարեկան են ընդհանրապէս, եւ կը պահանջուի որ քաջաբողջ ըլլան եւ անբասիր նկարագիր ունենան։ Ուխտ չափահանուիր, ընտրելին լոկ կը խոստանայ հաւատարմաբար իր պարտականութիւնը կատարել։ Ազատ է առժամապէս քաշուիլ, որ ատեն ալ զգայ թէ պարտականութիւնը զինք ուրիշ գործի մը կը կոչէ, եւ ամուսնանալ ու մշտնջենապէս հրաժարիլ իր պաշտօնէն, եթէ ուզէ։

Ասկէ առաջ գրած ենք Փիլիպպեան կղզեխմբին Աւետարանական միութեան վրայ, որով Բողոքական տարբեր յարանուանութիւններու վերաբերող մշակներ միաբանութեամբ գործելու կարգադրութիւններ ըրին։ Քրիստոնեայ մշակներու նմանօրինակ միութիւն մը կազմուած է նաեւ Քուպայի մէջ։

Նիւ Եորք քաղաքի աստուածաբանական Եունիյըն ճեմարանի նախագահ Չ. Ք. Հոլ Մարտ 22ին ուղեւորեցաւ Հնդկաստան եւ Ճափոն, ուր շարք մը ատենախօսութիւններ պիտի ընէ Քրիստոնէական փորձառութեամբ մեկնուած Քրիստոնէական Հաւատքի վրայ։ Քանի մը տարի առաջ Ամերիկուհի մը մեծ գումար մը նուիրեց, որպէս զի երկու երեք տարին անգամ մը նշանաւոր եկեղեցական մը զրկուի Քրիստոնէական կրօնքի ապացոյցներուն վերաբերող նիւթի վրայ կարգ մը ատենախօսութիւններ ընել Հնդկաստանի դաստիարակուած դասակարգերուն։ Այդ դրամով Տր. Հոլէ առաջ զրկուած են Օպերլին Գոլէճի նախագահ Պերոզ եւ Օքսֆորտի (Անգլիոյ) Մէյսֆիլտ Գոլէճի տնօրէն Յէրպէրն։

Յրանաացի Բողոքականները, թէեւ զօրաւոր մարմին մը չեն, երկար ատենէ ի վեր Հարաւային Ափրիկէի Պարոցիներուն մէջ առաքելութիւն մը ունին, որու բազմամեայ վարիչն է Պատ. Մր. Քուլեան։ Անոր նամակներէն մին կ'ըսէ թէ շատ հիւանդութիւն կայ միսիոնարներուն մէջ եւ թէ 1898ի եւ 1899ի միսիոնարութեան մասնակցող 23 միսիոնարներէն ու միսիոնարուհիներէն երկուքը միայն կը մնան, բոլոր միւսները կ'ամ մեռած են կ'ամ վատառողջութեամբ իրենց երկիրը վերադարձած։ Գործն ալ վատացուցիչ վիճակ մը ունի, վասն զի Պարոցիները իրենց հեթանոսութեան մէջ հաստատ կը մնան։ Բայց Մր. Քուլեան կը գրէ թէ հիմա ժողովները աւելի բազմաթիւ կ'ըլլան եւ լուրջ, եւ կը կարծէ որ հոգեւոր հոգնեքին ժամանակը մօտ է։ Աւելի շահեկան լուր մը այցելու-

թիւնն էր Ամերիկեան Պորտի Պիկէի միսիո- նարական դաշտէն խուճար մը Բրիտանիայ երիտասարդներուն, որոնք 700-800 մղոն տեղ ճամբորդած էին Աւետարանին պատգամը Պարոյններուն հաղորդելու նպատակով:

ՏԻԿԻՆ ՈՒՈՒ
(Ճշմարիտ պատմութիւն մը)

Միսիոնար մը եւ իր կինը Չինաստանի մէկ բազմամիլիոն գաւառը զրկուեցան հոն կայան մը հաստատելու: Շատ չանցած անոնք լսեցին Տիկին Ուուի վրայով: Ասիկա 65 տարեկան որբուարի մըն էր որ կը բնա- կէր աղտոտ փողոցի խրճիթի մը մէջ բոլորովին միայնակ եւ շարժքը 12 դահեկան կը շահէր մետաքս բանելով: Հասարակու- թիւնը կ'ըսէր թէ Տիկին Ուու դեռ ունի, եւ իրօք անիկա անգուսպ բնութեան տէր դեռ մը ունէր: Միայն կը ըստ պատասխան- ներ կու տար իրեն հետ խօսողներուն, եւ անոր բարկութիւնը, երբ բորբոքէր, կ'ահա- րեկէր հասարակութիւնն ամբողջ: Դրացի- ները, թէպէտ աղքատ, կ'ըսէին թէ ուրա- խութեամբ կը վճարէին դազադի մը ծախքը եթէ զանիկա մեռած տեսնէին: Միսիոնա- րին կինը յաճախ կ'անցնէր Տիկին Ուուի տան առջեւէն, եւ ո՛ր ատեն որ տեսնէր որ- բեւարին իր դուռը նստած, զանիկա կը բա- րեւէր զուարթութեամբ: Առաջին անգամ- ներուն իրեն իր միակ պատասխանը՝ խո- ժողելով միմաջ հե յօնքերը պոստեց: Բայց ժամանակ ետքը բարեւը փոխանա- կեց: Կինը բարեւին դէմ բարեւ կու տար, եւ աւելի յետոյ միսիոնարուհին կը կայնէր Տիկին Ուուի հետ կը խօսէր անոր ասեղ- նազործութեան վրայով: Շատ չանցած մի- սիոնարուհին սկսաւ խօսիլ Բրիտանիայի վրայով եւ հրաւիրեց Տիկին Ուուն հոգեւոր ժողով- ներուն: Կիրակի օր մը, եկեղեցի եկաւ ա- նիկա: Ինք աղտոտ եւ չսանտրուած ու խառ- նափնթոր մազերովը եւ խոժոռ դէմքովը հա- կադրութիւն մը կը ներկայացնէր իր շուրջ գտնուած կիներուն մէջ: Բայց կը սորվէր Սուրբ Դիրքին բնաբանները, որոնք ամէն շաբթու կը կարդաին եկեղեցիին մէջ եւ կ'ուսուցուէին ամբողջ ժողովրդին: Յաջորդ կիրակին Տիկին Ուու նորէն հոն էր, եւ շարունակեց կանոնաւոր կերպով յաճախել եւ սորվիլ բնաբանները եւ երգերը: Կնոջ ա- ռաջին փոփոխութիւնը նշմարուեցաւ անոր արտաքին կերպարանքին մէջ: Վասն զի այնու- հետեւ անոր դէմքին խոժոռութիւնը սկսաւ մեղմանալ եւ բարկութեան գրգռուելու մի- տումը նուազ յաճախ կ'երեւնար: Քանի մը ամիս անցնելէն ետքը Տիկին Ուու եկեղեցին ընդունուեցաւ: Օր մը միսիոնարին կնոջ ե- կաւ եւ ըսաւ, «Ես կարգաւ սորվիլ կ'ու- ղեմ: Կ'ուզեմ կարող ըլլալ կարգաւ այն բնա- բանները որոնք ամէն կիրակի եկեղեցիին մէջ կը զրուին: Կ'ուզեմ կարգաւ Աստուա- ծաշունչը եւ երգերը»: Միսիոնարին կինը խոստացաւ սորվեցնել անոր, եթէ ամէն օր իր տունը դար եւ կենար ժամ մը: Խորհե- ցէք սա բանին վրայ: Ծերունի կին մը կը ձեռնարկէ սորվիլ Չինական այն դժուար նշանագիրները, որոնցմէ երեք չորս հազար հատ գիտնալ պէտք է Նոր Կտակարանը կար- դալու համար: Ծանր գործ էր այն, եւ կը պահանջէր անհուն երկայնամտութիւն միսիո- նարուհին կողմէն: Բայց թէ՛ վարժուհին թէ՛ աշակերտուհին յարատեւեցին օրերով, շաբաթներով եւ ամիսներով, մինչեւ որ Տի- կին Ուու կարող եղաւ կարգաւ Մարկոսի Աւետարանը եւ ընտանի երգերը: Այն ա-

տեն դաստուրութիւնները դադարեցան: Ասկէ շուտ ետքը միսիոնարուհին նշմարեց որ Տի- կին Ուու այլ եւս չէր ասեղնագործեր իր տանը դուռը երբ ինք կ'անցնէր, եւ երբ օգ- նական մը պատմեց անոր թէ Տիկին Ուու չէր բաներ, կանչեց զանիկա հարցնելու հա- մար ատոր վրայով: «Հիմա դուն շատ գործ ունի», Տիկին Ուու, «հարցուց միսիոնարը: «Ես այլ եւս չեմ գործեր հիմա, կը քարոզեմ բոլոր ժամանակը»: «Կը քարոզեմ բոլոր ժա- մանակը: Բայց ինչպէս կը ճարես ապրուստ» «Աս կերպով: Կը յիշես որ անցեալ Ծնունդին կարմիր թաշկինակ մը տուիր ինծի»: «Այո»: «Ես անոր մէջ կը ծրարեմ Աստուածաշունչս եւ երգարանս եւ ճամբայ կ'ելլեմ առաւօ- տուն: Քանի մը տուններ կ'երթամ, եւ ամէն մէկ տան մարդիկը՝ Ատ ինչ աղուոր թաշ- կինակ ունի», կ'ըսեն: Ես ալ կ'ըսեմ, 'Այո: Կ'ուզէ՞ք տեսնել զանիկա': Այնուհետեւ կը քակեմ ծրարը եւ դուրս կը հանեմ Աստուա- ծաշունչը, եւ կը կարգաւ ու կը քարոզեմ, յետոյ կը հանեմ երգարանը եւ երգեր կը կարգաւ: Այնուհետեւ կը շարունակեմ պոստեց, եւ երբ տուն մը կը հասնիմ բրինձ ուտելու ժամանակ, տնեցիները կ'ըսեն որ քիչ մը ուտեմ, եւ ես կ'ուտեմ: յետոյ կը ցուցնեմ թաշկինակս: Կէսօրէն ետեւ կը շա- րունակեմ քարոզել, կը հասնիմ ուրիշ տուն մը բրինձի ժամանակ, եւ այսպէս կը հա- նեմ ապրուստս:»

Միսիոնարը, թէպէտ ուրախացաւ Տիկին Ուուի գործին վրայ, սակայն չէր կրնար հաւնիլ անոր ապրելու կերպին: «Ժողովուրդը քեզ 'բրինձի Բրիտանիայ' պիտի կոչէ», ը- սաւ, պարապ տեղը ցուցնելու աշխատելէն ետքը թէ ան չէր կրնար այդպէս շարու- նակել: «Անոնք պիտի ըսեն, 'Դուն կ'ըսե՞ք ստակ շահելու միջոց կ'ընես, դուն Բրի- տանիայ եղար այլ եւս գործելու պէտք չու- նենալու համար':» Ի վերջոյ միսիոնարն ու պառաւը համաձայնեցան կերպի մը վրայ: Տիկին Ուու պիտի գործէր առաւօտուն եւ քարոզելու պիտի երթար կէսօրէն ետքը:

Ժամանակ մը յետոյ միսիոնարն ու անոր կինը հայրենիք գացին արձակուրդով: «Մեր վերադարձին կիներուն կրօնական եռանդը մարած պիտի գտնենք», ըսաւ միսիոնարին կինը ցաւով: «Այր մարդոց համար աղէկ աշ- խատողներ կան, բայց միակ անձ մը չկայ որ հոգ տանի կիներուն»: Արձակուրդը լրա- ցաւ, եւ միսիոնարը վերադարձաւ Չինաս- տան: Առաջին կիրակին էր, եւ միսիոնարը եկեղեցի գնաց նորէն իր ժողովուրդը գըտ- նելու հոն: Այր մարդիկ եկան եւ նստան ի- րենց տեղերը: Այնուհետեւ կիներն սկսան դալ: Եւ անա բոլոր նստարանները լեցուե- ցան եւ կիներէն շատերը նստարաններուն միջոցներուն մէջ ոտքի վրայ կայնեցան: Ա- մէնէն ետքը Տիկին Ուու եկաւ երկու բարե- կամներու առջեւէն քայլելով եւ բազմութեան մէջէն ճամբայ բանալով, եւ կարելի եղածին չափ առջեւ տեղ մը եկաւ: Յաջորդ օրը միսիոնարը այցելութիւն մը տուաւ Տիկին Ուուի: «Ինչպէս ըրիր, Տիկին Ուու, ինչ- պէս եղաւ որ այնքան կիներ բերիք երէկ եկեղեցի»: «Ոհ, ես շարունակեցի իմ քարո- ղութիւններս: Տունէ տուն կ'երթայի իմ կարմիր թաշկինակովս, տնեցիներուն կը կարգայի Աւետարանը, այնուհետեւ երգեր կ'երգէի անոնց: Շաբաթ օրերը կ'ըսեմ, 'Վաղը երկրպագութեան օր է, պէտք է որ եկեղեցի երթաք': Երբ պատճառանք յառաջ կը բերեն, կ'ըսեմ, 'Ես կու գամ կ'առնեմ կը տանիմ ձեզ եթէ կ'ուզէք երթալ': Ուստի

կիրակի օրերը տունները կ'երթամ կիներուն համար: Անցեալ շաբաթ օր ըսի, 'Վաղը պէտք է որ երթաք, միսիոնարը հոն պիտի ըլլայ': Եւ ես կեցայ այնպիսիներու համար որոնք չէին ուզեր մինակ երթալ, եւ այս- պէս եկեղեցի գացին:»

Միսիոնարը խորհեցաւ թէ Տիկին Ուուի հաւատարմութիւնը պէտք է որ վարձատ- րուի: Անոր առաջարկութեամբ Տիկին Ուու կանոնաւոր աշխատանքներուն կարգը դըր- ուեցաւ, եւ անոր վարձը վճարուեցաւ մի- սիոնարական ստակի գումարէն, որպէս զի անիկա կարող ըլլար իր ամբողջ կեանքը ու- սուցանելու նուիրել: Տիկին Ուու, փոխանակ դիւանար կիներ ըլլալու, եւ սոսկման ու ատե- լութեան առարկայ իր մերձակներուն, եղաւ լաւագոյն գրավաճառը միսիոնարական դաշ- տին մէջ, տարածելով աւելի գրականու- թիւն եւ հասնելով աւելի անձներու քան ուրիշ ոեւէ օգնական:

Չինաստանի վերջին խառնակութիւննե- րուն ժամանակը յիշեալ միսիոնարական կայանին մէջ գտնուող բոլոր օտարականները սպաննուեցան բաց ի այն միսիոնարէն, որմէ լսեցի այս պատմութիւնը: «Բայց գործը չդադարեցաւ», աւելցուց միսիոնարը, «վասն զի հաւատարիմ Տիկին Ուու մնացած է Բրիտանիայի պատմութիւնն ընելու:»

ՄԱՐԳՈՆԻՒ ՎԵՐՋԻՆ ՄԵԾԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ

Քորնուոլէ Նիւֆրնտլէնտ «Տ» գրին անթիւ հեռագրութեամբ փոխանցուէն անմիջապէս ետքը կու գայ ամբողջ խօսքը 1,551 մղոն հեռաւորութենէ փոխանցելու լուրը: Ֆել- ֆել- շոգենաւին վրայ, որ դէպ արեւմուտք կը նաւարկէր, Մարքոնի կարգ մը փորձեր կատարեց, որոնց նպատակն էր որոշել թէ ճիշդ մինչեւ ինչ հեռաւորութեամբ կարելի էր հասկանալի լուր փոխանցել Փոլտնուի կայանէն (Քորնուոլ): Մարքոնի կը հաւատէր թէ իբր 1,551 մղոն հեռաւորութենէ որոշ լուրեր ընդունած է, եւ թէ պարզ նշանակ- ներ կը նշմարուէին 2,100 մղոն հեռուէն: Անոնք որ թերահաւատեցան, հրը լուրը տա- րածուեցաւ առաջին անգամ անցեալ Դեկ- տեմբերին անգրովիլիանեան նշանագրութեան վրայ, քիչ առարկութիւն պիտի հանեն Մար- քոնի վերջնագոյն այս արարքին հանդէպ: Ֆելֆել- շոյի պաշտօնատարները եւ արձա- նագրիչ գործիքին ժապաւէնը լիովին կը հաս- տատեն հնարիչին ըսածները: Նիւֆրնտլէնտի մէջ Մարքոնի ընդունած էր «Տ» նշանագրին ձայնը հեռաձայնի ընկալուչի միջոցով: շատ տկար էր գործիքին թիւ թիւք: Բայց հիմա կրնայ ի ցոյց դնել թղթէ ժապաւէններ որ Քորնուոլէ մինչեւ 1,551 մղոն հեռուէն ղըր- կուած խօսքեր կը պարունակեն, եւ ասկէ ետեւ «Տ» նշանագիրը՝ 2,099 մղոն հեռաւո- րութենէ: Ֆելֆել- Շէպուրէ ճամբայ ե- լաւ շաբաթ օր Փետրուար 1ին, կէսօրէն 6 ժամ ետքը: Փոլտնուէ երկու հարիւր յիսուն մղոն հեռուէն՝ առաջին փորձարկական լուրն ընդունուեցաւ, որ էր, «Սաստիկ հարաւային արեւմտեան հով: Մեծ ալէկոծութիւն»: Այդ նոյն գիշերը, երբ Ֆելֆել- Քորնուոլէ 500 մղոն հեռու կը գտնուէր, երկրորդ հեռագիր մը ընդունուեցաւ, «Ամէն բան ըստ կարգին է: Ստորագրութիւն: Կը հասկնամք»: Այս երկու գրութիւններն ալ ստորագրած էին նաւին գլխաւոր պաշտօնեաները: Չորրորդ օրը, երբ Ֆելֆել- 1,000 մղոն հեռացած էր, նաւապետը եւ նաւին առաջին պաշ- տօնատարը հեռագիր մը ընդունեցին, «Հոս աղուոր է: Շնորհակալութիւն՝ ձեր հեռա-

գրին համար Ե Յճորդ առաջին ընդունու-
ունցաւ չորրորդ հեռագիր մը, երբ Թիւրքի-
քէ 1,163 միլիոն հեռագած էր Փոլսոյնէ դէպ
արեւմուտք: Սա էր հեռագիրը. «Ամէն օր հ-
նութիւն իջնէ ձեր եւ ձեր խմբակին վրայ»
Հինգերորդ եւ վերջին հեռագիրը որ եկաւ
բառերով, եւ ընդունուեցաւ միեւնոյն օրը,
երկրորդ հեռագրին նման իմաստ ունէր: Հին-
գերորդ հեռագրին ընդունուելէն ետքը «Տ»
գիրը հեռագրուեցաւ Քորնուոլի հեռագրա-
կան պաշտօնատեղէն, լոկ իմացնելու համար
նաւին մէջ գտնուողներուն թէ կայանը տա-
կաւին գործողութեան մէջ կը գտնուի:
Ի վերջոյ, երբ նաւը անցած էր 2,099 միլիոն,
փորձերը դադարեցան: Վերոյիշեալ հեռագրա-
լուրերը ընդունուածներուն քանի մը հատն
են միայն: Հաղորդակցութիւնը շարունակ-
ուեցաւ յաճախ. բայց հարկ չդատուեցաւ
հանրութեան ներկայացնել ստորագրեալ ժա-
պաւններէն կէս երկուսունեակէ աւելի:
Կ'ըսուի թէ Մարքոնի կը յուսայ յաջողիլ
առեւտրական պէտքերու վերաբերեալ հեռա-
գրալուր հաղորդել Ատլանտեանի վրայէն յա-
ռաջիկայ երեք ամիսներու միջոցին: Եւրո-
պական կայանը հաւանօրէն պիտի չարու-
նակէ ըլլալ Փոլսոյնէ մէջ: Իսկ Ամերիկեան
կողմը երկու կայաններ պիտի գործածուին,
մէկը Քէյփ Պրէսթըն, եւ միւսը Քէյփ Բոտ:
Հեռագրալուրերը զրկելու եւ ընդունելու հա-
մար հարկ պիտի ըլլայ հաստատուող շաշտա-
րակներ կանգնել որ բաւական ըլլան դի-
մադրելու այն կատաղի փոթորիկներուն
որ կը հարուածեն Հիւսիսային Ամերիկայի
արեւելեան ափունքը: Գործիքները պարտին
վերջին նորութիւններէն ըլլալ եւ ցարգ գոր-
ծածուածներուն զօրաւորագոյններէն: Ֆիլ-
թէլի-յի ընկալուելը երկար հեռաւորութիւն-
ներու համար չինուած չէ: Այդ պատճա-
ռաւ լուրեր լոկ ընդունիլ կրնար եւ ոչ թէ
յղել: Ձեռք բերուած յաջողութիւնը կրնայ
յարմարապէս կոչուիլ յաղթանակ մը Մար-
քոնի եւ անոր գրութեան համար: Ներկայ
ժամանակիս մէջ անթել հեռագրութիւնը
զլիսաւորապէս կը ծառայէ շոգենաւներ իրա-
րու հետ հաղորդակցութեան մէջ դնելու:
Կրնայ անկալուել թէ ընդհուպ թէ՛ առեւ-
տրական եւ թէ՛ պատերազմական շոգենաւ-
ներու համար Մարքոնիի գրութիւնը ինչ-
պէս նաեւ անոր Եւրոպական մրցակիցները
պիտի զարգացունին եւ աւելի ընդարձակօրէն
ներմուծուին: Թէ անթել հեռագրութիւնը
կանուի կամ ուշ ահաւոր մրցակից մը պիտի
ըլլայ ընդծովեայ պարանին, ստոյգ կը թուի:
Բայց թէ պիտի խափանէ՞ ցամաքային հեռա-
գրաթելով հեռագրութիւնը, վիճաբանութեան
եւ հետաքննութեան համար բաց խնդիր մըն է:
Անթել հեռագրութեան կազմածը եւ գոր-
ծիքները այնպէս շատ աւելի բազմաձախ են
քան Մորսի գրութեան հասարակօրէն գոր-
ծածուած պարզ գործիքները, որ հակառակ
թելեր եւ ցիցեր գործածելու հարկին, տա-
րակուսելի է որ ցամաքային հեռագրու-
թիւնը մեծապէս բարեփոխուի ապագայ շատ
տասնեակ տարիներէ ետքը: Դարձեալ, պէտք
է միտք բերել թէ Մորսի գրութեամբ փո-
խանցման արագութիւնը շատ մը աւելի
սաստիկ է քան զայն որ ցարգ ձեռք բեր-
ուած է անթել հեռագրութիւնով: Հե-
ռագրութեան ճշորեկին» կոչուած գրու-
թիւնները, որոնք ներմուծուած են վերջին
տարիներուս մէջ, թելերով եղած փոխանց-
ման երագութիւնը աւելցուցած են սքան-
չելի աստիճան: Մարքոնիի շատ գործիքներ
հաստատուել հարկ պիտի ըլլայ յղելու համար

այն լուրերը որոնք մէկ թելով կը յղուին
չորեքկին գրութեամբ: Բայց բոլոր ըսուած-
ներէն եւ գործողութեաններէն ետքը չկըր-
նար ժխտուիլ թէ հաղորդակցութեան նոր
կերպ մը հնարուած է հիմա, որ կը խոստա-
նայ կարեւոր ըլլալ այնքան լիովին որքան
Պէլի եւ Մորսի հնարագիտութիւնները, այս-
ինքն հեռաձայնը եւ հեռագիրը:

ՀԱՐՔՈՒՄԻ ԴԱՐՄԱՆՈՒՄ

Ասիկա է նիւթ մը որ ամբողջ տարուան
միջոցին չահեկանութիւն ունի, եւ որուն
վրայ շատ գրուած է, բայց արդիւնքը ան-
համեմատ աստիճան պղտիկ եղած է, վատ-
նուած մեղմը հաշուի առնելով: Ընթաց-
ողութիւնը սա է որ հարբուխին պատճառ-
ները բազմազան են, ոմանք տեղային, ո-
մանք ընդհանուր. կան ոմանք որոնցմէ դիւ-
րաւ կարելի է խոյս տալ, եւ կան ոմանք
որոնք գրեթէ անխուսափելի են, եւ չկայ
մեթոտ մը որ ազդեցիկ ըլլայ ամէն դէպքե-
րու մէջ: Շատ քիչ անձեր կան բարեբաղդ,
որոնք բնաւ հարբուխէ չբռնուին. եւ մեր
հիւսիսային կլիմային մէջ, պէտք է խոստո-
վանիլ թէ, բնակիչներուն մեծ մասը տարին
մէկ երկու անգամ կը բռնուին անկէ: Բայց
ան որ դիւրաւ եւ յաճախ կը բռնուի հար-
բուխէ, առողջ վիճակի մէջ չգտնուիր, եւ
պարտի բժշկի դիմել: Այսպիսի յաճախադէպ
հարբուխի մը պատճառը կրնայ տեղային ըլ-
լալ, քիչին ներքին կողմի աննպաստ կազ-
մութեանը համար, որով բորբոքելու հակա-
մէտ կ'ըլլայ անոր լորձնաթաղանթը: Անդա-
մազնական այս թերութիւնը սովորաբար
կրնայ դարմանուիլ գործողութիւնով մը որ
դուռ ուրեք խիստ կ'ըլլայ: Բայց ասոր դի-
մելէ առաջ, պէտք է ընդհանուր կազմու-
թիւնը քննել որպէս զի հասկցուի թէ թե-
րութիւնը անոր մէջ կը գտնուի թէ ոչ:
Շատ անգամ այս է իրողութիւնը, մինչեւ
անգամ երբ քիչ տեղութիւն ալ կենայ, Հար-
բուխի նախընթաց զլիսաւոր պատճառներէն
մին է անկանոն մարսողութիւնը, մանաւանդ
աղիքներունը, իրեւ հետեւանք շատակե-
րութեան կամ ոգելից ըմպելիներու կիրա-
ռութեան: Ըսուած է թէ կէս կուշտ ուտող
մէկը չկրնար հարբուխ ըլլալ, եւ թէ չափէն
աւելի ուտողը քիչ անգամ զերծ կը մնայ
անկէ: Ասիկա ճշգրիտ ճշմարտութիւն ըլլայ
թէ ոչ, ստուգել սերտ յարաբերութիւն մը
կայ մարսողական գործարանին եւ քիչին
մէջտեղ, եւ աղիքներուն անգործութիւնը
յաճախ նախակարգաւոր է հարբուխի: Այն
առաձը թէ հարբուխ եղողը շատ ուտելու
է եւ տնդէ բռնուողը՝ քիչ: Միասակար է:
Հարբուխը տնդ է, եւ զանկալ դադարեցը-
նելու ամէնէն ապահով միջոցներէն մին է
լուծողական առնել, գրեթէ բոլորովին հրա-
ժարիլ կերակուրէ քանքնչորս ժամ, եւ զով
ջուր խմել օրը տաքը տաքներկու բաժակ:
Ուրիշ ճշգրիտ զարմանք մը, որ ընդ-
հակառակ կը սաստկացնէ հարբուխը, է տաք
ոգելից ըմպելիք առնել անկողին մտած ա-
տենը: Տաք ըմպելիքը, տաք լեմոնի օշա-
րակը, օրինակի համար, աղէկ է, եւ անոր
յաջորդող քրտինքը աղէկ է, եթէ անտաքեալը
քնացած միջոցին վրայէն չնետէ անկողինին
ծածկոցները: Բայց ալքոլային յաւելուածը
ոչ միայն անպէտ՝ այլ միասակար ալ է: Ալքոլը,
այսինքն ոգելից ըմպելին, ունէ ձեւի տակ,
հարբուխի նախապատրաստ կ'ընէ ենթական
եւ կը յապաղեցնէ արդէն գոյ եղող հարբու-
խին բուժումը:

Չով ջրով լողանք, խորունկ չնչառութիւն,

հանապազօրեայ բացօթեայ մարմնամարզ,
մաքուր օդ տան մէջ ամէն ժամանակ, մա-
նաւանդ ննջասենեակի մէջ գիշեր ատեն,
ժուժկալ կենցաղ, եւ աւելորդ նիւթերու
արտաքսում մարմնէն — ասոնք են մարդուս
հարբուխի հակամիտութիւնը» վտարող լա-
ւագոյն միջոցները:

ԶԱՓԱԶԱՆՑ ՀԱՆԳՍՏԻՆ ՎՏԱՆԳԸ

Մայր մը, երբ իր որդւոյն գոլէճի սենեակը
աչքէ կ'անցընէր, տեսաւ որ հոն գտնուած
կահերուն մէջ եղող բազկաթոռ մը անոր
ուսանողի լամպարէն շատ հեռու անկիւն մը
կը կենար: «Ինչո՞ւ այդ հանգստաւէտ աթոռը
գրասեղանիդ առջեւ չես դնել որպէս զի
գործածես զանկալ», հարցուց: «Վասն զի
չափազանց հանգստաւէտ է», պատասխանեց
երիտասարդը: «Երբ ատոր վրայ նստիմ,
կ'ուզեմ տարածուիլ եւ մրափ մը առնել: Ես
զանկալ կը պահեմ այնպիսի ժամանակներու
համար երբ գործս կը ներէ, եւ որովհետեւ
քիչ անգամ պատեհութիւն կ'ունենամ զա-
նկալ գործածելու, այդ անկիւնը ամէնէն
աղէկ տեղն է անոր համար»:

Այդ երիտասարդը տակաւին ելած չէ գո-
լէճէն, բայց կը համարձակինք մարգարէանալ
թէ լաւ յաջողութիւն պիտի ունենայ, վասն
զի չափազանց հանգստաւէտ վիճակին վտանգ-
ները գիտէ:

ԶԱՏԿԻ ՔԱՐՈՉ

«Ինչու որ Գրիստոս մեր Զատիկը մեզի համար
զոհուեցաւ, ուստի տօն կատարենք» Ա կոր. Ե. 7, 8:

Գրիստոնէութիւնը երկու մեծ եւ մեծի-
մաստ տօներ ունի — Յոնիկոս ու ԶԱՏԿԻ:
Թուականի եւ ժամանակի կարգաւ. բայց
պատուոյ կարգաւ պիտի համարձակէի Զա-
տիկը Միսունդէն առաջ դնել: Վասն զի,
Միսունդը Գրիստոնէական կրօնին հրաշափառ
չէնքին հիմնարկութիւնն է, իսկ Յարութիւնը
նոյն չէնքին հոյափառ աւարտումն է: Ար-
դարեւ դժուար է տարբեր կերպով ու չա-
փով գնահատել մեծ գործի մը սկիզբն ու
վախճանը, բայց վերջապէս յայտնի է թէ
վախճանը վաւերականութիւն կը դնէ անոր
վրայ եւ կը հաստատէ կ'երաշխաւորէ անոր
արժէքը: Միսունդն տօնին նշանակութիւնը
կը հասկնանք: Երկրորդ եւ հոգեւոր ստեղ-
ծագործութիւն մը կը նշանակէ մարդկու-
թեան համար, զերազանց քան առաջին ու
նիւթական ստեղծագործութիւնը, տիեզերա-
ծնութիւնը, քան հաստումը դրախտին ու
ընծայումը մարդուն, ուր նաեւ մտաւ Սա-
տանան ու դուրս հանեց մարդը: Ատկէ ինչ
աւելի պիտի արժէր Միսունդը, մարդկութեան
երկրորդ ստեղծագործութիւնը, եթէ Սատա-
նան անգամ մ'ալ կը յաջողէր մտնել մարդ-
կութեան վերաբերեալ դրախտը ու անգամ մ'ալ
կը յաջողէր թոյն թափել վերածնեալ մարդուն
եւ, ո՛հ, նոյն իսկ անոր Արարչին, Յիսուսի
երակներուն մէջ ու մահ կը պատճառէր նոյն
իսկ Անոր, Յիսուսի: Ալ ի՞նչ յոյս մնար
մարդուն ու ամբողջ հէգ մարդկութեան:

Յիսուսի մահը խաչին վրայ՝ առանց յա-
րութեան՝ այս տխուր, բազմատխուր նշա-
նակութիւնը կու տար եւ պիտի տար փրկա-
ղործութեան: Յիսուսի յարութիւնն էր որ
փրկեց — ու ահաւոր, անակնկալ ժամերու
մէջ — փրկութեան փառագործութիւնը վե-
րահաս կարծուած ահագին աղէտէն, զնելով
Գրիստոնէութեան շէնքը աւելի լայն, խո-
րունկ, ամուր եւ ապահով հիմքու վրայ,
կամ ըսենք՝ ազատեց փրկագործութիւնը իր
վիժումէն ու Բեթլէհեմի մարածնիկ Մանուկը

այս անգամ իրեն ամենայնադ Տէր եւ վստա-
հելի Փրկիչ հոգւոց վերացուց պաշտելութեան
էն բարձր վերնագաւառները, եւ հաւատացուց
Անոր հետեւողները մէկ կողմէն իրենց փառ-
տին ու Փառաբանին անյաղթելիութեան ու
միւս կողմէն Անոր մահուան ու Սատանին
պարտելիութեան՝ անանկ ժամու մը մէջ, յո-
րում նա չարանախանձ Փարիսեցիներու եւ
նեոնահանդոյն քահանայապետներու բերնով
իր երախը ամէնէն աւելի լայն բացած կը ծի-
ծաղէր գերեզմանի մը վրայ, ուր իր ժահրոտ
ժանիքներէն խածնուած խոցուած ու իր
հաշուով նոյն իսկ մեռած Աստուծոյ մը մար-
մինը, ինք կը կարծէր նոյն իսկ Աստուծոյ,
թաղուած էր։ Կրկնել պէտք է. Յիսուսի
յարութիւնն էր որ փրկեց փրկագործու-
թիւնը վերահաս կարծուած այս վտանգէն։

Այս հասկողութեամբ եւ համոզմամբ էր
անշուշտ որ Պողոս, ներշնչեալ գրողներու
էն վաստակաւորը, սա պատուէրը զրեց ու
աւանդեց նախ Կորնթացի Քրիստոնեաներու
եւ յետոյ ամէն դարերու ամէն Քրիստոնեա-
ներու թէ «Տօն կատարենք» կը տեսնէք թէ
Ձառիկն Պողոսէ, մեծ առաքեալն, պաշտօ-
նապէս — եւ Աւետարանին մէջ արձանա-
գրուելու չափ պաշտօնապէս — տօն ծա-
նուցուեցաւ, պահել պատուիրուեցաւ։

Քրիստոս եւ իր հետ Քրիստոնէութիւնը,
որ արդէն անբաժան է իրմէ, գերեզմանի մը
մէջ էին այս երանելի առաւօտը լուսնալէ
առաջ. առաւօտ՝ օրհնեալ եւ բարեբանեալ,
եղապէս եւ յաւերժական, առաւօտ՝ որմէ ա-
ռաջ տիեզերքին մեծ սուգը կը կրէր գիշերը,
բայց որուն հետեւող տիւրը ծնաւ տիեզերքին
մեծ տօնը — Յիսուսի յարութեան եւ ուստի
Քրիստոնէութեան յարութեան տօնը, Կ'արժէ
հոս ուշադրութիւն հրաւիրել սա իրողու-
թեան ալ վրայ թէ այդ մեծ, ամենամեծ սուգը
Քրիստոնէութեան ու ամենամեծ ուրախու-
թիւնը, մին Յիսուսի մահով, միւսը Անոր
յարութիւնով յառաջ եկած, որչափ շուտ
եւ քիչ միջոցի մէջ իրարու յաջորդեցին։
Դեռ երէկ էր եւ բոլորովին ճիշդ եօթն երէկ
առաջ Յարութեան առաւօտէն՝ մեծահանդէս
եւ փառաւոր մուտքն յերուսաղէմ անագնա-
գոյ, երկնադորդ ու վառանքներով։ Չորս օր
վերջ կը մատնուի եւ հինգերորդ օրը, հինգ
օր առաջուան կեցցէարժան դիւցազնը, ծաղ-
կազարդ ճամբաներէ եւ փառաբանող բազ-
մութեանց մէջէ հեծեալ գացող Դաւթի օրհ-
նեալ Որդին իրեւ մահապարտ գերի Գող-
գոթա կը վարի ու, ո՛վ զարմանալեացս, այն
նոյն բազմութեան կողմէ, որ խանդավառ
կ'աղաղակէր Ուրախեալ ու հիմա ալ իւր-
րեւ խուժան կատաղի կը գոռայ ձայնը հանէ,
խաչը հանէ առիկա։ Իսկ ինք դարձեալ, ո՛վ
հրաշալեացս, դարձեալ աստուածաբար կ'ըն-
թանայ այդ ճամբէն։ Խաչուելու պահուն ալ
խաչողներուն համար «Հայր, թող դոցա»
կ'աղօթէ։ Նաեւ Աստուածաբար՝ զի նոյն իսկ
խաչին վրայ երկնից զուռը կը բանայ ապաշ-
խարող խաչակից աւազակին առջեւ. զի տուն
գացող եւ ուրիշն ալ իր հետ եւ իր տունն
տանող տանտիրոջ պէս կ'ըսէ նմա տիրաբար,
«Ճշմարիտ կ'ըսեմ քեզի, Դուն այսօր իմ հետս
գրախտին մէջ պիտի ըլլաս»։ Ինքն հոն՝ եւ
աւազակն իրեն հետ հոն, իր առանձնաշնոր-
հումով։ Այսպէս, շարժուան մը ժամանա-
կամիջոցի մէջ, արքայավայել պատիւներով
երուսաղէմ տարուիլ եւ իրեւ աւազակաց
հաւասար ոք ի խաչ առաջնորդուիլ, անագիւ
հակասութեամբ կու գան միանալ մեր Տէրոջ
կեանքին վրայ։

Հոս սորվելու դաս մը կայ։ Քրիստոսի

կեանքին մէջ պատահած այս արագ ու ծայ-
րայեղ փոփոխութիւնը Քրիստոնէին ալ կեան-
քին մէջ կրնայ պատահիլ։ Գերազանց յաջող-
ուած մը գերազանց ձախողուածի ետեւէ,
ուրախութիւնը տրտմութեան ետեւէ՝ ան-
սովոր եւ օտարոտի բան մը չէ կեանքի ալ մէջ։
Բայց վախճանին համար ալ, տարակոյս չկայ։
Եթէ Քրիստոսի նման անշուշտ մնանք ուղիղ
ճամբէն, հաւատարիմ մնանք մեր երկնային
կոչման, հնազանդ Հօր Աստուծոյ եւ կամա-
կատար Նորին, տարակոյս չկայ. կը կրկնեմ,
վախճանը կ'ըլլայ ան ինչ որ եղաւ Քրիստո-
սինը։ Մէջէն թէ, միտ դրէք պայմանին որ
հեղ մը յիշեցինք. Քրիստոնեան Քրիստոսի
նման անշուշտ մնայ ուղիղ ճամբէն, հաւատարիմ
մնայ իր երկնային կոչման, հնազանդ եւ
կամակատար Հօր Աստուծոյ եւ, եթէ հարկն
է, զոհ երկնային ճշմարտութեան։

Թերեւս չեղում մը ըրինք նիւթէն։ Թող
ներուի եւ թող տրուի հոն դառնալ։

«Տէն կ'աղօթէ» կ'ըսէ առաքեալը։ Ու ը-
սենք պատուէր մ'է այս։ Բայց ճշմարիտ
Քրիստոնէին համար չմնար պատուէր, որ
ստիպուած, ճնշուած տարր մը ունի իր մէջ,
այլ՝ կ'ըլլայ արտօնութիւն, սիրական եւ
քաղցր առաջարկութիւն։ Իրեւ Քրիստոնեայ
կրնանք չկատարել Քրիստոսի եւ ուստի
Քրիստոնէից ալ եւ Քրիստոնէութեան ալ
յարութեան եւ յաղթութեան տօնը։

Չեմ կրնար այս երկու երեք բառերը բաժ-
նել, իրարու քով չդնել։ Քրիստոս, Քրիս-
տոնէութիւն, Քրիստոնեայ։ Ինք Քրիստոս,
— օրհնեալ իրողութիւն եւ անձն ժամանում
— միացուց զանոնք, ըրաւ այսպէս անբաժա-
նելի. «Ես որքն եմ», ըսաւ Ան, «եւ քոս
հիւղերն էք»։ «Իմ մէջս կեցէք եւ ես յե-
մէջը»։ «Աս է իմ պատուէրս որ մէկզմէկ
սիրեք, ինչպէս որ ես յեւ սիրեցի»։ «Թէ որ
աշխարհ յեւ կ'առէ՝ գիտցէք որ յեւէ առաջ
զիս առեց»։ «Ան խօսքերը որ ինծի տուի, ես
անշուշտ տուի»։ «Ես անշուշտ համար կ'աղա-
չեմ»։ «Ես անշուշտ մէջ եւ Դուն իմ մէջս»։
«Որպէս զի ուր որ եմ, քոս ալ հոն ըլ-
լաք»։ Եւն.։ Յիսուս այսպէս միշտ իր մեծ,
Աստուածային եւ ու մեր մարդկային պղտիկ
եւ իրար կապեց, չլակեց։ Ու հիմա եւ հոս
տեղն է յիշեցնել թէ Նա (Քրիստոս) իր յա-
րութիւնն ալ, ինչպէս՝ զբեթէ ամէն բան,
միացուց կապեց մեր յարութեան, հաւա-
տացեալին յարութեան։ Շատ հեղ խօսեցաւ
իր այն զօրութեան վրայ որով կրնար յա-
ւերտական կեանք տալ, յարութիւն առ-
նել տալ իրեն հաւատացողներուն։ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ
ՅԵՏ ԻՐ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ։ Այսպէս այս կէտը կը զլիա-
դրենք՝ բացորոշապէս զատելու համար այս
յարութիւնը այն յարութիւններէն որ ոչ թէ
առնել պիտի տամ ըսաւ, այլ արդէն առնել
տուաւ ոմանց — Ազգարու, Նայինի պա-
տանոյն եւ Յայրոսի աղջկանն, քանի որ
կ'աղեր, մահէ առաջ ըսել կ'ուզեմ, զի
Նա, մեր Փրկիչը փառաւոր, յետ մահու եւս
ապրեցաւ եւ գիտենք կ'ապրի յաւիտեան։
Յետ իր մահուն եւ յարութեան՝ յարութիւն
առնել տալու իր այս իշխանութեան վրայ
վկայութիւններն յոյժ բազմաթիւ են եւ շատ
պարզ ու մեկին։ Մենք մի քանիին տեղերը
միայն կը նշանակենք, ընթերցումը ընթերցո-
ղաց թողլով։ Յով. Ե. 21, 25, 28, 29, 2. 39,
40։ Ո՛րքան որոշ է մանաւանդ սա յայտարա-
րութիւնը, թող ըլլայ թէ կրկին մտօք —
հաւատացեալ ընելու թէ յարուցանելու ի-
մաստով — «Ես ալ երբոր երկրէն բարձրանամ,
ստե՛ն ալ ինծի պիտի քաշեմ»։ Ահա այսպէս
յարութեան առթիւ ալ իր եւր մեր էին ինչ

հապէ։ Այսպէս՝ կեանք, մահ թէ յարութիւն,
իրար կը կապէ, իր կեանքն ու մեր կեանքը,
իր մահն ու մեր մահը, իր յարութիւնն ու
մեր յարութիւնը։ Հետեւաբար, եթէ ճշդուէր
իր մահն ու յարութիւնը (երկուքն ալ կանխա-
սացեալ եւ իր կանխապատկեամբ կրկնեալ
եւ երեքկնեալ), մեր ալ մահն ու յարու-
թիւնը պիտի ճշդուէր, եւ եթէ ստուէր, պիտի
մերն ալ ստուէր։ Եթէ — սոսկալի՝ ենթա-
դրութիւն — չյառնէր Յիսուս, որ իր ամէն
բաները — վարդապետութիւնը, հրաշքները,
կեանք (Աւետարան) իր մահուան ու յարու-
թեան էր յօդեր, նոյնպէս ալ մեր մահն ու
յարութիւնը։ Եթէ մահն ու յարութիւնը,
յայնժամ իր կեանքը, ծնունդէն մինչեւ մահ,
ընդունալի՝ կ'ընային՝ կ'ընէր մը դերձանի դուրս
ձգուած, ձեռք անցած ծայրի մը պէս որ,
եթէ բռնուի, քաշուի. կը քակուի մինչեւ
միւս ծայրը ու կը խառնակի։ Իր յայտնու-
թիւնն ալ այսպէս խառնակէր պիտի ու խառ-
նակոյտ մը կազմէր պիտի առանց իր յարու-
թեան։ Կամ շատ շատ՝ այդ յայտնութիւն
մարդկութիւնն ու Աստուածութիւնը հեղ-
նող անօրինակ եւ սոսկալի վէպ մը կը դառնար։
Բայց, փառք Աստուծոյ եւ իր Որդւոյն Յի-
սուսի, իր հրաշալի, հրաշափառ յարութեամբ
իրականացուց, կնքեց, անառարկելի եւ ան-
հակառակելի կերպով վաւերացուց այդ ամէն
հիմնալիքներ — իր Աստուածութիւնն ու
Աստուածաբանութիւնն, այսինքն թէ էր Աս-
տուծոյ առաքուած եւ Աստուծոյ Որդի, Վար-
դապետ յերկնից, Փրկիչ մեղաւորաց, Սպա-
նող Սատանի եւ իր սքանչելի բառերով
«Ճամբայ, ճշմարտութիւն, կեանք եւ Յա-
րութիւն»։

Հիմա կը տեսնուի յարութեան դիրքը ու
յատկապէս Քրիստոսի յարութեան՝ դիրքը
հանդէպ Քրիստոնէութեան, կամ Քրիստո-
նէութեան մէջ։ Եղական չէ։ Այն միակ
կէտը չէ՝ որ եթէ գրաւուի, ալ ինկած կը հա-
մարուի Քրիստոնէութիւնը։ Ահա ասոր հա-
մար ոչ մէկ բան Քրիստոնէութեան մէջ
Քրիստոսի յարութեան չափ յարձակում կրած
է Քրիստոսի եւ Քրիստոնէութեան թշնամի-
ներէն, ու ոչ մէկ բան, հակադարձաբար
աւելի հզօրապէս պաշտպանուած է Քրիս-
տոսէ եւ Քրիստոնեաներէն։ Ասոր համար
Քրիստոս փոխանակ յառնելուն պէս համ-
բառնալով՝ քառասորեայ երկուսը եւ յա-
րուցեալ կեանք մը վարեց, 11-12 անգամներ
յայտնուեցաւ անհատներու եւ խումբերու,
անգամ մը ճիշդ հարիւրէ աւելի եղբայրնե-
րու, զուգը ըսէք՝ վկաներու։ Եւ Համբար-
ձումն ալ ըրաւ ոչ թէ հովտի մը մէջէն, այլ
լեռան մը կատարէն, տեսնուելու համար աշ-
խարհէն, վեր նայող, լոյս ու արեւ տեսնող
ու սիրող բոլոր աշխարհէն։ Ասոր համար վկա-
ներն ալ այնքան հզօրապէս կը պնդեն անոր
ապացոյցին վրայ։ Հերիք է կարդալ Ա. Կոր-
նթ. գլուխը փառաւոր, հոգեկաւոր։ Հերիք
է կարդալ սա համարը «Եւ թէ որ Քրիստոս
յարութիւն առած չէ, ուրեմն մեր քարո-
զութիւնը պարապ է ու ձեր հաւատքն ալ
պարապ է» (15)։ Առանց յարութեան՝ ա-
ռաքեալ ինք իր ձեռքը կը ջրէ Քրիստոնէու-
թիւնը։ Այնքան անխաբ, վստահ եւ գիտա-
կից է յարութեան իրողութեան։ Այնքան
Քրիստոնէութիւնը կը յաւակնի կոթնցնել
յարութեան՝ իրեւ կրանիթեայ լեռնա-
չափ, լեռնանման վէմի՝ որ ոչ մարդոց ձեռքե-
րէն, ոչ բնութեան ուժերէն խախտիլ, փշրիլ
չգիտեր։

Քրիստոսի յարութիւնը աշխարհի մէջ պա-
տահած առաջին յարութիւնը չէ։ Թէ՛ Հին

եւ թէ՛ Նոր Կտակարաններուն մէջ յարու-
թեան դէպքեր պատմուած են Գրիստոսի
յարութեան թէ՛ առաջ եւ թէ՛ վերջ։ Աստ-
ուածաշունչ կարգացող ամէն մարդու մտքին
մէջ օրինակներ կրնան գալ առանց մեր յի-
շելուն։ Այս պարագան մեր մտքին անշուշտ
կը թելադրէ սա հարցը, ինչո՞ւ ուրեմն Գրիս-
տոս կոչուած է ճշնակեցեցեալ առաջին պտուղը։
Ինչ կը թուի սա երկեակ՝ եւ պարզ պատ-
ճառներով։ «Գրիստոս ինքնայարոյց էր։
Ուրիշ ամէն յարուցեալք ելան, գերեզմանէ
իբրեւ անկողնէ դուրս եկան, ուրիշի մը
ձայնով, կոչով կամ հպումով, ուր Գրիստոս
առանց արտաքին ձեռաց, ազդակի միջա-
մտութեան, ինքիմէ, ինչ որ ամենակարո-
ղութեան եւ ուստի Աստուածութեան ապա-
ցոյց էր։ Իրաւ, հրեշտակներ տեսնուեցան
իր գերեզմանին մէջ, իր տապանաքարին
վրայ, իր սնարին վերեւ, բայց միայն իբրեւ
«սպասաւորող հոգիներ», որ կու գային ի-
րենց յարուցեալ, դուք հասկցէ՛ք՝ զարթուե-
ցաւ, Տէրով մահիճը յարգարելու, «վարչա-
մակը, եւն. ծալելու մէկ կողմ դնելու» ք.
Յետ յարութեան միշտ կենդանի մնաց Նա,
ուր ուրիշ յարուցեալք միւսանգամ մեռան
եւ միւսանգամ կը մնան (կը սպասեն) յարու-
թեան։ Իսկ ճշնակեցեցեալ Երախայրին» 40-
օրեայ աշխարհաքննութենէ եւ բազմիցս ու
բազմաց մերթ քնական եւ մերթ գերեզման
երեւումներէ եւ բազմաթիւ վկաներու պատ-
րաստութեան վերջ, համարձաւ, ոտքը ամպե-
րու վրայ դնելով, ու նստաւ Հօր Աստուծոյ
աջ կողմը իբրեւ յաւիտենական Միջնորդ,
Բարեխօս, Փաստաբան եւ Քահանայապետ
մեր։ «Ճշնակեցեցեալ առաջին պտուղը» կրնայ
հասկցուիլ նաեւ նախապատիւ պտուղ,
պտուղ՝ պատուական քան զայլս, քան զայլ
յարուցեալս, զի սոքա մարդիկ են, իսկ ինքն
Աստուած։

«Արդ տօն կատարենք»։ Զարթուր կատա-
րել։ Գրիստոսեայ աշխարհ կը կարծեմ կա-
րելի պերճութեամբ կը կատարէ այս տօնը։
Հիմա մարդ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մեծ
քաղաքները մտնելու է եւ տեսնելու է հան-
դէսները, տօնախմբութիւնները, ոչ միայն
ի ձայն ահագին ու մեծածայն զանգակներու,
միաձայն ու երկնածայն երգիչներու, եւ
բաւոյրոտ երգիչներու, այլ եւ ի ձայն գո-
ռումներու եւ թնդմանց։ Հանդէսներ՝ դրօշա-
շարդութեամբ, լուսավառութեամբ եւ լու-
սագրութեամբ օրուան աւետաւոր բառերուն
եւ տառերուն՝ կանգնաչափ եւ եօթնական-
գուն մեծութեամբ — «Բրիտանիա» յարե-
ւելոց, «Էլ» յիւր Ժողովուրդի։

Տօն կատարենք, այո, բայց ոչ ըստ մեր
հաճոյց՝ այլ ըստ հաճոյց եւ կամաց յա-
րուցեալ Յիսուսի, Անոր հաւանելի եւ ըն-
դունելի կերպով, Հոս կանգ կ'առնեմ։ Եւ
ըսեմ, խոստովանիմ։ Մէջս մարդկութեան
դէմ զգուանք մը կը զգամ կարծես։ Մարդիկ
սրբապիղծ եղած են միշտ եւ են տակաւին։
Ոչ բոլոր մարդիկ, այլ անոնցմէ շատեր,
Ամէնէն սուրբ բանին մէջ մեղք կը խառնեն։
Նոյն իսկ յանուն Յիսուսի եւ ի տօնի յա-
րութեան Յիսուսի՝ իրենց կիրքերը կը կա-
տարեն, հոգիներն կ'արատաւորեն, մինչդեռ
տօներն սահմանեալ են սրբել զմեզ, մօտ
տանիլ զմարդիկ տօնելի էակին — Յիսուսի։

Հաշուել առնուէր թէ մեղանշական հաճոյք-
ներ ո՞րչափ կը խառնուին անմեղ հաճոյց
ասանկ օրեր։ Եւ ո՞վ կրնայ Ոչ ըսել, եթէ
մենք համարձակինք ըսելու թէ մեղանշա-
կան հաճոյքներու նօթարը սուրբ վայելքներու
նօթարէն աւելի ծանր կը կշռէ Ծնունդի եւ

Զատիկի նման տօնի օրերու մէջ։ Սուրբ ու
զուարթ նուագներու եւ փառաբանութիւն-
ներու զուտ հոսանք մը չեմ կարծեր ունէ-
տեղէ — գիւղէ, քաղաքէ եւ նոյն իսկ ըն-
տանիքէ — կը հասնի երկինք։ Գինեհատա-
կան, գինեբուական պոռնիքներու աւելի
մեծ յորձանք մը միշտ կը խառնուի օդին մէջ
անոնց ու, պիտի ըսէինք կը կուէ զանոնք,
եթէ չհաւատայինք թէ Աստուծոյ ականջը այդ
յորձանքին մէջ ալ կ'որոշէ հաւատացեալին
երգը եւ սուրբին աղօթքը՝ անհաւատ եւ
անօրէն մարդոց հայհուցէն ու լուտանքէն։

Ինչպէս տօնենք։ Այս է կարեւորը։ Աս-
տուծոյ հոգը չէ եւ հաճոյքը չէ այնչափ երբ
բազմապատկար անմեղ ներկայացումներ ալ
կազմակերպենք։ Եթէ, պահ մ'առաջ ըսա-
ծիս պէս, եօթնականգուն մեծութեամբ լու-
սագրերով ալ ցոյցենք Յիսուսի Յարու-
թեան յաղթանակի աւետիսը, ինչ որ ըրին
Ամերիկացիք Մանիլայի դիւցազնին, Տիւրիի,
յաղթանակին համար, Աստուած ատոր չհա-
ճիր։ Աստուծոյ ուզածը եթէ այդ արտաքին
ու ծիսական փառքն ըլլար, ան կրնար երկ-
նային մարմիններէն տառեր կազմել եւ արեւ-
ներու ճառագայթներով, ծիածանի գոյներով
գրեր յօրինել եւ հիւսել այդ աւետիսի վերտա-
ռութեան համար ու կախել երկնից բարձուն-
քէն կամ տարածել կապոյտին վրայ՝ այնչափ
վերէ ու այնչափ խոշոր, ցոլունի բառերով ու
տառերով՝ որ կարենար տեսնուիլ ու կար-
գացուիլ համայն աշխարհէ ու նոյն իսկ երկ-
նից լուսնկայէն ու մոլորակներէն։ Յա-
րուցեալ Յիսուսի ծնունդը չծանոյց այս կեր-
պով — նորածին լուսաւորով մը երկինքնե-
րուն մէջ որ կ'երթար դէպ ի բեթէնէն, դէպ ի
մուր եւ հուսկ ուրեմն հոն կանգ առնելով՝
կարծես կ'ըսէր մոգերուն, Ահ հոս է։ Բայց —
բայց՝ այդ չէ Աստուծոյ ուզածը, գէթ բո-
լոր ուզածը։ Պողոս որ գրեց «Տօն կատա-
րենք» կատարելու կերպն ալ յայտագրեց։
Ահա. «Տօն կատարենք չէ ինչ ինչ խմորով, մեր
հին, մեղանշական ընութեան թելադրած
անառակ ազդուներով, չափաւորութեամբ
եւ ճշմարտութեամբ աւելորդ հաճոյք»։

«Անկեղծութիւն»։ Ինչ ըսել է այս։ Տօն
պահելով կը ցուցնենք զԱստուած պատուել,
զյարուցեալ Յաղթական, զՅիսուս, փառա-
ւորել՝ ուր իրապէս մեր հաճոյքներուն եւ
յաճախ անարգ հաճոյքներուն կը հետա-
պնդինք։ Կեղծիք է այս։ Օրինակ կ'ուզէք։
Տեսայ անցեալ տարի ու գրեցի, ողբերգու-
թեան չափ տխուր տուամ մը։ «Զատիկի եր-
կուշաբթի իրիկունը — ասոր նման քարոզ
մը լսելէ օր մը վերջ — մեր ժողովուրդի մէկ
տանը մէջ, տան տղաքներէն մէկը՝ պատա-
նութիւնը նոր սկսած սիրուն մանչ մը՝ զար-
նուեցաւ սապէս։ Տան հայրը բարեկամի մը
հետ գինովցած՝ կը խաղար ատրճառակի մը
հետ տան տղոցմէ չըջապատուած։ Եւ անա-
փամփուշտ մը կրակ կ'առնէ եւ ութ տա-
րեկան տղեկ մը, վերոյիշեալ սիրուն մանչը,
գետին կը տապալի ճշկով։ «Հայրիկ, դու
ինտո՞ր զիս զարկիր»։ Ահա այսպէս ալ կը
տօնուի Զատիկը։

«Ճշմարտութիւն»։ Յիսուսի յարութիւնը
պէտք է ծառայէ մեզի ճշմարտութիւնը սի-
րող, ընդունող եւ ճշմարտութեան հետեւող
ըլլալու։ Եւ բուն ու բացարձակ ճշմարտու-
թիւնը ինքն է, որ ըսաւ, «Ես եմ ճշմարտու-
թիւնը»։ Այսպիսի հաւատք մը կը ստիպէ զմեզ
ըջանալ եւ ապրիլ այն կեանքը, որ զՅիսուս
կ'ուրախացնէ։ Այս է ճշմարտութեան կեանքը։
Հաւատալ յարութեան եւ ապրիլ ապակա-
նութեան մէջ՝ անկարելի է, հակասութիւն

է. ապականած կեանքը անհաւատութիւն
կ'ենթադրէ։ Այսպիսի են բոլոր անոնք որ
կը դաւանին կամ կ'ապրին սա սկզբունքը,
«Ուտենք ու խմենք, քանզի վաղը կը մեռ-
նինք»։ Հաւատք յարութեան վրայ՝ կ'են-
թադրէ հաւատք Յիսուսի ամբողջ կեանքին
վրայ եւ Անոր Աւետարանին վրայ։ Եւ հա-
ւատք Աւետարանին վրայ՝ չէ «նշանաւոր զմարդ,
զմարդկութիւն, ուր անհաւատութիւն չէ
«նշանաւոր»։ «Մարմինը ճշկել նուաճել» կամքը
կառավարել, անձը ժողովարութեան օրէնք-
ներու տակ դնել, անձին պզտիկ եսը մարդ-
կութեան մեծ եսին դնել, յառնել՝ հաւատա-
ցող մը կը ջանայ եւ կրնայ ընել եւ, պիտի
ըսէի, «բռնէ յարեցեալ մը Ժոյն կրնայ ընել»։
Ուստի պիտի ըսէի, կրկին յարութիւն կայ
Գրիստոսեութեան մէջ, մին մահէ առաջ՝ եւ
միւսն մահէ վերջ։ Մարդ յառնելու համար
անպատճառ մեռնելու չէ։ Այսպիսի յարու-
թիւն միայն մարմինն համար պէտք է։ Եւ
մարմինը, մարմնաւորը, գիտենք ամէնքս,
ո՞րչափ քիչ տեղ կը բռնէ, պզտիկ նշանակու-
թիւն ունի Գրիստոսեութեան մէջ։ «Հոգին
է կենդանի ընողը, մարմինը չա՛ մը չընեմ»
Այսպէս ալ մարմինի յարութիւնը, «Հոգի
առաւել է քան զմարմին»։ «Հոգին է կեն-
դանի ընողը»։ Եւ հոգին յառնելու է, պէտք
է յառնէ, մարմինի մահէն առաջ, եւ հոգիին
յարութիւնն է առաջին եւ առաջնակարգ,
աւագ յարութիւնը պիտանացու, փրկարար։
Այսինքն Յիսուսի յարութիւնը Գրիստոսեին
համար պիտի նշանակէ, պէտք է նշանակէ
եւ պէտք է ըլլայ, յարութիւն ի մեղաց եւ
կեանք սրբակեաց։ Այս իմաստով է որ ա-
ռաքեալը կող. Գ. 1-4-ի մէջ եւ այլուր դեռ
ապրող բայց յառնող, դեռ չմեռած՝ սակայն
յարուցեալ Գրիստոսեից կը գրէ, «Գրիստոսի
հետ յարութիւն առիք»։ Եւ թէ ինչ է այդ
յարութիւնը՝ կը բացատրէ հոն (կող. Գ. 3-17)։

Ձեռնարկեցինք ընաւ այս քարոզին մէջ
յարութեան կարելիութիւնը փաստել։ Ատոր
ինչ պէտք։ Չէ՞ մի որ Ծաղկազարդը — չհաս-
կընանք նաեւ ծաղիկներու, ծառերու զարթու-
նում, այո եւ յառնում — չարթ մը ա-
ռաջ կը տօնենք։ Բնութեան յարութիւնը
անոր Արարչին յարութեան նախապայման չէ։
Արարածոց յառնել հնար է եւ Արարչին հնար
չէ։ Զատիկին ու գարնան մէկտեղ գալը,
Բնութեան եւ իր Հաստիին յարութեան զու-
գաբերումը գեղեցիկ ու հօր նախախնամա-
կան ապացոյց մը չէ։ Վստահ ենք, մանա-
ւանդ մեր ընթերցողներուն մէջ յարութեան
կարելիութիւնը ուրացողներ չկան, ոչ ալ
Գրիստոսի յարութեան չհաւատացողներ։ Ուս-
տի, օրհնեալ մեր Փրկչին յարութեան տօնին
ու տարեդարձին ցնծութեամբ համակուած՝
կը սղմենք, թող ըլլայ ի հեռուստ, հաւա-
տակից ընթերցողներու եւ ընթերցողհինե-
րու ձեռներն, ըսելով ինչ որ նախ հրեշտակն
ըսաւ, «Գրիստոս յարեալ ի մեռելոց»։ Ու
կը յաւելունք ինչ որ հաւատացեալք աւելցու-
ցեր են այդ աւագ աւետիսին վրայ՝ շնորհա-
ւորելու ինքզինքնին եւ իրենց ընկերները,
«Մեզ եւ ձեզ մեծ աւետիս»։

Սարգիս

ՄԻԿԱԵԼ Թ. ԳԱՐԵԳԵԼԵԱՆ

ԱԶԴ

ԲԱՌԱՐԱՆ

ՀԱՅԵՐԵՆ - ԱՆԳՂԻՆԵՐԷՆ
(Միասնաւ)

Հրատարակուեցաւ Մ. Գ. Մինասեանի
Հայ-Անգղ. բառարանը եւ կը վաճառուի 30
դահի։ Կեղրոնատեղիներն են Պոլիս Ուզուն
Զարը Պաշը թիւ 424, եւ Բերա Աղաճամիի
մօտ շիտակ ճամբուն վրայ թիւ 70 Ամերի-
կեան լամբարադաճառի խանութը։

Ե. Գ. ԵՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅԵԱՆՈՒԹՅՈՒՆՈՂԱԳ
Պայտը Հաւուսի մատրան մէջ ժամը 8ին
(Ը. Թ.)։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալ ուրբաթ Սէլամըզի արարողութենէն ետքը Աւստրիական, Գերմանական, Պարսկական եւ Պելճիական զեապանները պատիւ ունեցան Վեհ. Սուլթանին ներկայանալ ոչ-պաշտօնագէտ։ Գերմանականին կ'ընկերանար Հեսսէի Լանտկրաւը, որ ծպտեալ եկած է մայրաքաղաքս։ Լանտկրաւը պետն է Հեսսէի արքայական գերդաստանին այն ճիւղին որ չիլիներ։ Գերմանացիներու Լանտկրաւը զիրքով կը համապատասխանէ Անգլիացիներու կոմսին։ Գերմանական ուրիշ զբօսաշրջիկներ ալ ներկայ գտնուեցան Սէլամըզի արարողութեան եւ Վեհ. Սուլթանը իր բարեւները զրկեց անոնց։

Պոստափէշթի Արեւելեան Առեւտրական Վարժարանէն հինգ ուսուցիչ եւ 15 ուսանող անցեալ ուրբաթ մայրաքաղաքս ժամանեցին։ Էտիրնէի մէջ օր մը կեցած էին քաղաքը զիտելու համար։

Կ'ըսուի թէ Աթէնքի մէջ զբօսաշրջիկներու խումբ մը կազմուած է, որ Երուսաղէմ պիտի երթայ Զատիկի տօնին առիթով։ Խումբին մէջ կը գտնուի նաեւ նախկին վարչապետ Մ. Տէլեանի։

Սէրէի կ'ըսէ թէ Կալուածահամարի վարչութիւնը կանոն մը հաստատած է, զոր կառավարական ամէն պաշտօնատան մէջ հաստատուած տեւեկու արժանի կը համարի։ Պաշտօնատան ամէն ճիւղի պետ, որու պաշտօնագիր մը կը զրկուի, տասնըհինգ օրէ աւելի պիտի չպահէ զայն իր քով, ապա թէ ոչ իր անհրաժեշտ համար յանցաւոր պիտի համարուի։

Բումանիոյ կառավարութիւնը տասնօրեայ քառանթինա հաստատեց Արաբիոյ ծովագերքէն ժամանողներու դէմ։ Այսինքն Եամպուէ սկսեալ մինչեւ Մամուրէթ իւր Համիտիէ եկողները Սուլթանի մէջ քառանթինայի պիտի ենթարկուին։ Պաղատեալ ժամանողներու դէմ սահմանուած քառանթինան վերցուեցաւ եւ անոր տեղ բժշկական քննութիւն հաստատուեցաւ։ Ռուս կառավարութիւնն ալ տասնօրեայ քառանթինա սահմանեց։ Եւստօ ժամանողներու դէմ։

Ապրիլ 7ի թուով կը հեռագրուի Գահիրէէ թէ լման տարի մը եղաւ Եգիպտոսի մէջ ժանտախտին ծագելէն ի վեր։ Ընդ ամենայն վարակուեր են 382 անձեր, որոնց 298ը մեռեր են, 137 բուժուեր են եւ 17 գետ կը դարմանուին։ Մահերուն 206ը Տէլթային մէջ եւ 13ը Վերին Եգիպտոսի մէջ պատահեր են։ Գահիրէի մէջ ոչ ոք վարակուեր է։

Կրթական նախարար Զիւհտի փաշա չաբաթ երեկոյ մեռաւ իր բնակարանին մէջ, Սթամպուլ։ Ծնած էր մայրաքաղաքիս մէջ 1831ին եւ իր կրթութիւնն ընդունեցաւ իր ծննդավայրին մէջ։ Երբ դեռ 16 տարեկան էր, Ելեւմտական նախարարութեան պաշտօնեայ եղաւ։ Այդ վարչութեան մէջ կարեւոր քանի մը պաշտօններ վարեց մինչեւ որ բարձրացաւ Ելեւմտական նախարարի պաշտօնին, զոր յետոյ երկրորդ անգամ վարեց։ Եղած է նաեւ Պէյրութի եւ Պրուսայի կուսակալ եւ Հանրագումար գործերու նախարար։ Կրթական նախարարի պաշտօնը կը վարէր 1890էն ի վեր, եւ իր պաշտօնավարութեան օրով բազմաթիւ նոր դպրոցներ բացուեցան, դասագիրքերը շատ աժանցան եւ կրթական գործին մեծ զարկ տրուեցաւ։ Նախարարին թաղումը կիրակի տեղի ունե-

ցաւ, կրօնական պաշտօնը Այասոփիայի մէջ կատարուեցաւ։ Մեծ Եպարքոսը, Դատական նախարարը եւ բարձրաստիճան ուրիշ անձնաւորութիւններ յուղարկաւորներու թափօրին միացան եւ կարգ մը դպրոցներու աշակերտներ ճամբուն վրայ շարուեցան։

Վճռաբեկ Ատեանի ընդհանուր դատարանը ձէլալ պէյ Զիւհտի փաշայի յաջորդ կարգուեցաւ իբրեւ Կրթական նախարար։ Նորընտիր նախարարը, որ կ'ըսուի թէ դեռ 45 տարեկան չկայ, Կ. պոլսոյ մէջ կրթուած է եւ Անթալիոյ մէջ սկսաւ պետութեան ծառայել։ Քանի մը տարի գաւառներուն մէջ մնալէ ետքը մայրաքաղաքս եկաւ, եւ Պատժական Ատեանի նախագահ եղաւ։ Ռուսիոյ մէջ գումարուած բանտային համաժողովին պատուիրակ եղաւ Թուրքիոյ կողմէ, եւ Ռուսիկանութեան արդի նախարար Շէֆիզ պէյի հետ Անատոլիոյ քննիչ յանձնաժողովին անդամակցեցաւ։ Լաւ տեղեակ է Պրանսերէնի։ Ձէլալ պէյի տեղ ընդհանուր դատարանը կարգուեցաւ ձէլալ պէյ։

Լրագիրները կ'ըսեն թէ Իզմիրի արուարձաններուն մէջ չղգեշարժ թրամուէյ բանեցնելու համար Հանրօգուտ գործերու նախարարին եւ Նէմիզատէ Թահսին փաշայի միջեւ տեղի ունեցած բանակցութիւնները յաջողութեամբ վերջացած են եւ ձեռնարկուած է պայմանագրութիւն մը պատրաստել Բ. Դրան մատուցուելու համար։

Էնկիւրիւի մէջ Առեւտրական Սենեակ մը հաստատուեցաւ եւ առաջադրուած է նմանօրինակ սենեակներ հաստատել նայն գաւառի միւս մեծ քաղաքներուն մէջ։

Պալքէսիւրէ կը գրուի թէ Քէփուսիտ գիւղին մօտերը ստորերկրեայ ընդարձակայր մը գտնուեր է։ Քանի մը գիւղացիներ չուաններով անոր մէջ իջուցուեր եւ մասամբ զայն խուզարկեր են, բայց ետ դարձեր են ըսելով թէ երկայնութիւնը անվերջ կը թուի։

Ճիպրալթարի Անգղիական Եպիսկոպոս Տր. Սանֆըրտ, որու թեմին կը վերաբերին մայրաքաղաքիս Անգղիական եկեղեցիները, կիրակի Իզմիրէ հոս ժամանեց չղգնաւով։

Երկուշաբթի Բերայի մեծ ճամբուն վրայ 417 թիւ շէնքին մէջ տեղի ունեցաւ Կ. պոլսոյ արուեստագէտներու նկարահանողէսին բաց

Փառնօթի Ցայնօթի կ'ըսէ թէ Անատոլիոյ Արեւելեան երկաթուղիներու ընկերութիւնները պայմանագրութիւն մը կը պատրաստեն Եւրոպայէ եկող ապրանքները փութով Անատոլիոյ ներսերը հասցնելու նպատակով։

Սփիայի Վէլէրն Փաշա լրագիրը կ'արտատպէ յօդուած մը, ուր կ'ըսուի թէ Ռուսիա եւ Աւստրիա խաղաղութեան պահպանման համար միաբանած են։

Մեհմէթ Զրահաւորը, որ ձենովայի մէջ նորոգուեցաւ, կատարուած փորձերուն մէջ ժամը 16½ մղոնի արագութիւն ցոյց տուաւ։ Պայմանագրութեամբ պահանջուածն էր 15 մղոնի արագութիւն։

Անցեալ շաբթու նաւով մեծ քանակ ըուրդ զրկուեցաւ Անգղիա։

Օսմ. Կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Սըր Հէմիլթըն Լանկ երկուշաբթի Լոնտոն ուղեւորեցաւ։ Նոյն օր Ամերիկեան ընդհանուր հիւպատոս Մր. Տիքինսըն ընտանիքով մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս քանի մը ամսոյ արձակուրդով։

Մարտիս երեւան ելած է Մարտինի կողմերը եւ տեղային կառավարութիւնը շատ մը գիւղացիներ վարձած է զանոնք ջնջել տալու համար։ Պաղտատի երաշտութիւնը

վերջ գտած է, եւ հիմա Տիգրիս ոռոգման ջրանցները լեցնելու չափ ջուր ունի։

Սիւրիոյ Րիյադ-Րաւ-Համայի երկաթուղին շինուեցաւ մինչեւ Պալպէք, եւ կիրակի առաջին կառախուածը անցաւ անոր վրայէն։ Ի մօտոյ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի անոր առժամեայ ընդունելութեան գործողութիւնը կատարելու համար։

Օտեսացի Մ. Մարասի 2,500 ոսկի տուած է Սէլանիկի մէջ առեւտրական վարժարանի մը բացման համար։

Սիւրիացի Կաթիլիկներու Պատրիարքը մեռաւ Պէյրութի մէջ։

Վէլէրն կ'ողբայ Յոյն ժողովրդին կրօնական զգացման նուազումը, որու ապացոյց կը համարի Մեծ Պահոց մէջ տրուած Յունական հացկերոյթները։

Յունաց Պատրիարքը Պատրիարքարանի Քաղաքական ժողովին նոր անդամներուն ընտրութեան առիթով ըսաւ թէ հարկ պիտի ըլլայ Կ. պոլսոյ Յոյներուն վրայ պղտիկ տուրք մը դնել Պատրիարքարանի պէտքերը լեցնելու համար։

Ճափոն մտադիր է դեսպան մը զրկել մայրաքաղաքս։

Միւսթաֆա կը ծանուցանէ թէ Միջերկրական եկող Ճափոնական նաւաբաժնին հրամանատարը, ըստ Թաի, Միքատօի ինքնագիր մէկ նամակը պիտի բերէ Վեհ. Սուլթանին։

Սփիայէ առնուած տեղեկութիւններու հակառակ, Ռուսական զեապանատան առաջին թարգման Մ. Մաքսիմով իր պաշտօնին մէջ հաստատ պիտի մնայ։

Պուլկարիոյ Կրթական նախարարութիւնը Պուլկար ուսուցիչներուն զեկուցած է թէ Պրանսական լեզուի եւ գրականութեան ընթացքին հետեւելու համար Կիրնովը (Պրանսա) երթալ ուղղուերուն արձակուրդ պիտի չնորհուի։

Երեքշաբթի Կայս. Անձնական Գանձուն նախարար Սազըզ Յովհաննէս էֆ. անձամբ Հայոց Պատրիարքարանը երթալով Պատրիարք Հօր յանձնեց 25,000 դահ., զոր Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է չնորհել Զատկական Տօնի առիթով։ Յետոյ Հայ Հոռմէականներու Պատրիարքարանը երթալով Պատրիարք Հօր յանձնեց 10,000 դահ., դարձեալ Վեհ. Սուլթանին կողմէ եւ նոյն առիթով։ — Ճիպրալթարի Անկիլիքան եպիսկոպոսը երեքշաբթի Հայոց Պատրիարք Հօր հետ սիրալիտ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պատրիարքարանին մէջ։

Ըստ Ալեքի, Կարնոյ երկրաշարժէն արած նպաստներու համագումարս է 2,000 ոսկի, որու կէսը դեռ հոս կը մնայ։ — Արուեստագէտ Տիար Վարդան Մախոսեան, բնիկ Տրապիզոնցի, Գահիրէի մէջ իցոյց դրած է իր նկարներէն 81 կտոր, որոնք շատ կը գնահատուին։ Համակրելի նկարիչը Պերլինի մէջ ալ յաջողած էր արդէն շատ գոհացուցիչ գիներով ծախել իր նկարներէն։ — Իզմիրի Ա. Գ. Զիւհտիանոցը իր յօդուածին առիթով 500 ոսկեոյ չափ նուէր ընդունած է, կը կարծուի։ — Պիթիսի բանտարկեալներէն ինը Հայեր իրենց պատժոյ պայմանաժամը լրացուցած ըլլալով ազատ արձակուեր են։ — Նազար Գորոյեանց, որու մէկ աշխատանքութիւնը «Պարսկահայոց Վրայ» վարձատրուեցաւ վերջերս Իզմիրեանց գրական մըրցանակով, Դաւիթի մէջ մեռեր է 59 տարեկան։ — Նմանապէս վախճանած է Երուսաղէմի Սր. Յակոբեանց փառքին փոխ լուսարարապետ Խորէն Վ. Փորթուգալեան։ — Հայոց Հայրապետը ցաւակցական կոնդակ մը զրկած է հանգուցեալ Ռուսահայ բանասէր Ա. Երէցեանի այրին։ — Կիրակի Ֆէրիքէօյի Աւետ. գերեզմանատան մէջ յոյժ սրտառուչ հանդէսով կատարուեցաւ Պատ. Աւետիս Ասատուրեանի թաղումը համակրողներու ընտիր եւ հոծ բազմութեան մը ներկայութեամբ։

